

PHÂN TÍCH 45 TP NGOÀI CHƯƠNG TRÌNH

PHẦN I: HƯỚNG DẪN VIẾT BÀI VĂN PHÂN TÍCH

-----MỘT TÁC PHẨM VĂN HỌC-----

1. TÌM HIỂU CHUNG VỀ BÀI VĂN PHÂN TÍCH MỘT TÁC PHẨM VĂN HỌC

1. Thế nào là phân tích một tác phẩm văn học.

Phân tích một tác phẩm văn học thuộc kiểu bài nghị luận văn học, trong đó người viết dùng lí lẽ, bằng chứng để làm rõ chủ đề và phân tích được tác dụng của một số nét đặc sắc về hình thức nghệ thuật của tác phẩm. Từ đó, người viết: Nêu lên những nhận xét, đánh giá của bản thân về những nét đặc sắc đó. (Nêu được chủ đề, dẫn ra và phân tích được tác dụng của một vài nét đặc sắc về hình thức nghệ thuật được dùng trong tác phẩm).

2. Các kiểu bài phân tích một tác phẩm văn học.

- Phân tích một tác phẩm truyện

- Phân tích một tác phẩm thơ

3. Những yêu cầu đối với bài văn phân tích một tác phẩm văn học:

- Về nội dung: Nêu được chủ đề: nêu và phân tích được tác dụng của một số nét đặc sắc về hình thức nghệ thuật trong tác phẩm văn học.

- Về hình thức: Lập luận chặt chẽ, có bằng chứng tin cậy từ tác phẩm, diễn đạt mạch lạc; sử dụng các phương tiện liên kết hợp lí để giúp người đọc nhận ra mạch lập luận.

- Bố cục bài viết cần đảm bảo:

+ **Mở bài:** Giới thiệu về tác phẩm văn học (tên tác phẩm, tác giả, năm sáng...), nêu ý kiến khái quát về chủ đề và nét đặc sắc về hình thức nghệ thuật của tác phẩm.

+ **Thân bài:** Lần lượt trình bày các luận điểm để làm nổi bật về chủ đề và một số nét đặc sắc về hình thức nghệ thuật của tác phẩm và đưa ra được những lí lẽ, dẫn chứng thuyết phục...

+ **Kết bài:** Khẳng định lại ý kiến về chủ đề và một số nét đặc sắc về hình thức nghệ thuật của tác phẩm; nêu suy nghĩ, cảm xúc, trải nghiệm cá nhân hoặc bài

học rút ra từ tác phẩm hoặc khẳng định giá trị, sức sống, sức ảnh hưởng của tác phẩm...

II. PHƯƠNG PHÁP VIẾT BÀI VĂN PHÂN TÍCH MỘT TÁC PHẨM VĂN HỌC

1. Phương pháp chung

Bước 1: Chuẩn bị trước khi viết

- Xác định, lựa chọn đề tài: Lựa chọn và đọc kỹ tác phẩm văn học cần phân tích.

Xác định mục đích làm bài: Chia sẻ những hiểu biết về tác phẩm văn học cho người đọc.

- Thu thập tài liệu: Những tác phẩm văn học cùng thể loại trong chương trình để hiểu thêm về tác giả, thể loại, tác phẩm.

Bước 2: Tìm ý và lập dàn ý

a. Tìm ý: Bằng cách đặt câu hỏi

- Tác phẩm cần phân tích là tác phẩm nào, của ai, thể loại gì?
- Chủ đề chính mà tác phẩm đề cập là gì?
- Những nét đặc sắc nghệ thuật nào được tác giả sử dụng trong tác phẩm?

b. Lập dàn ý

* Mở bài: Giới thiệu về tác phẩm văn học (tên tác phẩm, tác giả, năm sáng tác...), nêu ý kiến khái quát về chủ đề và nét đặc sắc về hình thức nghệ thuật của tác phẩm

* Thân bài: Lần lượt trình bày các luận điểm để làm nổi bật về chủ đề và một số nét đặc sắc về hình thức nghệ thuật của tác phẩm và đưa ra được những lí lẽ, dẫn chứng thuyết phục...

* Kết bài: Khẳng định lại ý kiến về chủ đề và một số nét đặc sắc về hình thức nghệ thuật của tác; nêu suy nghĩ, cảm xúc, trải nghiệm cá nhân hoặc bài học rút ra từ tác phẩm hoặc khẳng định giá trị, sức sống, sức ảnh hưởng của tác phẩm... Tương tự như mở bài, kết bài cũng có nhiều cách khác nhau, khi viết bài cần vận dụng linh hoạt. Tuy nhiên, kết bài cần tương ứng với mở bài.

Bước 3: Viết bài

- Dựa vào dàn ý đã lập, viết thành bài văn theo yêu cầu của đề.
- Tách phần thân bài thành các đoạn theo các ý chính đã dự kiến (luận điểm 1, luận điểm 2...)
- Chú ý phân biệt yêu cầu viết bài văn phân tích tác phẩm văn học khác với việc chỉ tóm tắt nội dung và nêu chủ đề thông thường của tác phẩm.
- Khi đưa ra bất kỳ luận điểm nào (như: chủ đề hoặc một số nét nghệ thuật thì phải có dẫn chứng, lí lẽ thuyết phục kết hợp với lời nhận xét đánh giá, thậm chí cả lời bình và bộc lộ cảm xúc (mặc dù ít) thì bài viết mới có sức thuyết phục.

Bước 4: Xem lại và chỉnh sửa, rút kinh nghiệm

- Nếu chưa giới thiệu được tác phẩm văn học (tên tác phẩm, tác giả, khái quát chủ đề, một số nét đặc sắc về hình thức nghệ thuật...) theo đề bài thì bổ sung.
- Kiểm tra đủ luận điểm, nếu thiếu thì bổ sung.
- Gạch chân dưới các bằng chứng được trích dẫn. Nếu chưa có hoặc chưa thuyết phục thì bổ sung.
- Sắp xếp các lí lẽ, bằng chứng theo một trình tự hợp lí. Nếu chưa hợp lí thì cần sắp xếp lại
- Chọn lời đánh giá, nhận xét... phù hợp trong phần đánh giá giá trị tác phẩm.
- rà soát lỗi chính tả và diễn đạt dùng từ, đặt câu, liên kết câu, liên kết đoạn, chính tả và diễn đạt.

2. Phương pháp làm bài cụ thể:

* *Lưu ý:* Đối với kiểu bài này, ngoài việc áp dụng phương pháp chung, cần lưu ý một số điểm sau:

- Ngữ liệu hoàn toàn ngoài chương trình sách giáo khoa đang hiện hành v . Vì vậy ngữ liệu phải là những tác phẩm âm rất ngắn gọn, hoặc chỉ một đoạn trích rất tiêu biểu cho chủ đề hoặc một vài nét đặc sắc về hình thức nghệ thuật của tác phẩm đó...

- Căn cứ vào ngữ liệu có thể yêu cầu HS phân tích đầy đủ các phương diện như: Nêu chủ đề và phân tích tác dụng của một số nét đặc sắc về nghệ thuật hoặc

một phương diện như: phân tích chủ đề, phân tích tác dụng của một số nét đặc sắc nghệ thuật của tác phẩm hoặc đoạn trích trong đề bài...

- Để làm tốt kiểu bài phân tích tác phẩm văn học theo Chương trình giáo dục phổ thông 2018 (hiện nay đang thực hiện đối với 3 bộ sách) có điểm khác biệt với kiểu bài này ở chương trình cũ.

Cụ thể:

- Kiểu bài Phân tích tác phẩm văn học trong chương trình cũ yêu cầu có thể phân tích cả hai phương diện: Nội dung và hình thức nghệ thuật hoặc một phương diện nào đó của tác phẩm văn học.

- Còn kiểu bài phân tích tác phẩm văn học hiện nay theo Chương trình giáo dục 2018 là yêu cầu phân tích tác phẩm ở các phương diện: nêu nội dung chủ đề và tác dụng của một số nét đặc sắc về hình thức nghệ thuật của tác phẩm văn học.

=> Nắm vững sự khác biệt này sẽ giúp cho việc ra đề kiểm tra, thi và người làm bài thực hiện tốt hơn, có hiệu quả hơn.

- Trước khi phân tích chủ đề của tác phẩm văn học thì phải tóm tắt được nội dung của tác phẩm hoặc đoạn trích để làm cơ sở cho việc khái quát chủ đề và phân tích...

- Mấu chốt của kiểu bài nghị luận văn học là việc xác lập được các luận điểm. Vì vậy phải căn cứ vào đề bài cụ thể để tìm ra luận điểm. Trong quá trình phân tích để làm rõ luận điểm phải lấy được những dẫn chứng tiêu biểu kết hợp với lí lẽ, nhận xét, đánh giá, bình luận làm tăng tính thuyết phục cho bài viết.

- Trong quá trình phân tích tác phẩm văn học, có thể phân tích phương diện nghệ thuật trước, chủ đề sau hoặc có thể ngược lại. Điều quan trọng là cách dẫn dắt và lập luận phải hợp lí và chặt chẽ...

- Sắp xếp các lí lẽ, dẫn chứng theo luận điểm một cách hợp lí

Lưu ý: Không lấy ngữ liệu quá dài làm ảnh hưởng đến thời gian và chất lượng bài viết của HS.

2.1. Phân tích tác phẩm truyện

- Dàn bài:

+ Mở bài: Giới thiệu tác phẩm (tên tác giả, tác phẩm) và nêu khái quát về tác phẩm (chủ đề và một vài nét đặc sắc về hình thức nghệ thuật của tác phẩm).

+ Thân bài: Tập trung phân tích tác phẩm theo trình tự sau:

- Tóm tắt ngắn gọn nội dung của tác phẩm truyện.

- Nêu được chủ đề của tác phẩm truyện (Đoạn trích) và phân tích được chủ đề tác phẩm (Đoạn trích)

- Chỉ ra và phân tích được tác dụng của một số nét đặc sắc về hình thức nghệ thuật của tác phẩm (như cốt truyện, nghệ thuật xây dựng nhân vật, ngôi kể, ngôn ngữ...)

-> Sử dụng các bằng chứng từ tác phẩm kết hợp với lí lẽ để lập luận, đánh giá nhận xét... làm sáng tỏ cho các ý kiến nêu trong đề bài...

+ Kết bài: Khẳng định lại chủ đề và giá trị của một vài nét đặc sắc về hình thức nghệ thuật của tác phẩm hoặc có thể nêu ý nghĩa giá trị của tác phẩm; suy nghĩ, cảm xúc, sự ảnh hưởng của tác phẩm đối với bạn đọc, chia sẻ bài học....

Lưu ý:

- Những yếu tố được nêu ra, những nhận xét, đánh giá, lời bình... về các phương diện của truyện phải bám sát chủ đề, cốt truyện, nhân vật, những nét đặc sắc về nghệ thuật trong tác phẩm.

- Các nhận xét, đánh giá, lời bình... phải rõ ràng, phù hợp, có lí lẽ, dẫn chứng thuyết phục.

- Cần biết kết hợp các yếu tố cần phân tích với việc nêu những nhận xét, đánh giá, lời bình, cảm nghĩ về tác phẩm. Tránh tình trạng theo kiểu chỉ liệt kê dẫn chứng mà không phân tích, nhận xét, đánh giá...

2.2. Phân tích tác phẩm thơ:

- Dàn bài:

+ Mở bài: Dẫn dắt, giới thiệu khái quát về tác giả, tác phẩm, khái quát chủ đề và những nét đặc sắc nghệ thuật.

+ Thân bài:

- Nêu được chủ đề của tác phẩm thơ (đoạn thơ) và phân tích được chủ đề tác phẩm thơ (đoạn thơ), hình tượng thơ, cảm xúc, tâm trạng của nhà thơ.